

Мовно-літературна галузь

Освітній компонент:

**Мови корінних народів та національних меншин
України у закладах загальної середньої освіти з
навчанням мовами корінних народів, національних
меншин**

**Навчальна програма
з російської мови та читання
(складник типової освітньої програми)
для 1-2 класів закладів
загальної середньої освіти
з навчанням російською мовою**

Пояснювальна записка

Навчальна програма з російської мови та читання для закладів загальної середньої освіти з навчанням російською мовою розроблена відповідно до Закону України «Про освіту» (2017), Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87. Вона є складником типової освітньої програми та базується на відповідних ключових Європейських компетентностях: уміння вчитися впродовж життя, спілкуватися державною українською і російською мовами, спілкуватися іноземними мовами, застосовувати природничі науки і технології, використовувати математичні, інформаційно-комунікаційні, соціальні і громадянські, здоров'язбережувальні, загальнокультурні і підприємницькі компетентності.

Метою початкового курсу вивчення російської мови у закладах загальної середньої освіти з навчанням російською мовою є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися російською мовою в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток емоційно-чуттєвого досвіду, мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до російської мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;

- розвиток мислення, мовлення, уяви, інтелектуальних і літературно-творчих здібностей школярів, сприяння індивідуальному самовияву учнів та взаємодії між ними через розвиток комунікативних умінь;

- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;

- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;

- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;

- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);

- дослідження мовних одиниць і явищ, опанування початкових лінгвістичних знань і норм мови;

- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях;

- формування первинних навичок співпраці в парах, групах та команді;

- виконання різних рольових функцій у колективі.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі вивчення російської мови виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» спрямована на формування у молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Робота з аудіювання передбачає розвиток у дітей уміння зосереджено слухати все більш тривалі й складні висловлювання, розуміти їх з першого представлення, удосконалення слухової пам'яті. З цією метою слід розвивати мовленнєвий слух учнів, уміння уважно прислухатися до інформації й диференціювати у звуковому потоці специфічні елементи – схожі, але не однакові слова; слова певного складового складу; речення, що складаються з відповідної кількості слів; паузи в реченні тощо. При цьому результатом аудіювання має бути розуміння прослуханого: усвідомлення значення окремих елементів висловлювання (слів, сполучень слів, речень); його фактичного змісту.

При аудіюванні важливо не лише аналізувати зміст тексту, але й розуміти логіку його побудови, доцільність кожної із структурних частин, інтонаційні особливості деяких речень (що містять питання, спонукування); прислухатися до використання мовних засобів для створення певного настрою, враження та ін.

Для аудіювання необхідно добирати або складати текст, який відповідає завданням уроку за тематикою, обсягом, ступенем складності для учнів. В якості аудіотекстів можуть бути використані художні, науково-художні твори, а також зв'язні висловлювання вчителя про Україну, її природу, видатних людей, у тому числі про письменників, художників, музикантів; про світ життя сучасної дитини (родина, школа, дружба, пригоди, захоплення); про шанобливе ставлення до української мови як державної, до російської мови і мов народів Європи, у тому числі про мовні цікавинки (про значення, походження слова, про спосіб виконання цікавого завдання тощо). Бажано використовувати й тексти культурологічного змісту (про звичаї і традиції народів, які проживають в Україні).

Навчання говоріння передбачає цілеспрямовану комплексну роботу із збагачення словникового запасу школярів, виховання звукової культури мовлення, оволодіння граматичним ладом мовлення, розвитку виразності й зв'язності висловлювання, уміння розрізняти особливості й брати участь у діалозі й монологі.

У навчанні говоріння значна роль відводиться ігровим формам організації мовленнєвої діяльності: дидактичні ігри та ігри з логічним навантаженням сприятимуть розширенню й уточненню лексичного запасу молодших школярів; рухливі ігри із супровідними текстами й сюжетно-рольові, творчі ігри дозволять учням чітко визначити характер мовленнєвої ситуації, місце дії, підготовку співрозмовника, мету висловлювання.

Для розвитку діалогічного й монологічного мовлення необхідно створювати такі навчально-мовленнєві й комунікативні ситуації, які б стимулювали учнів висловлювати свої думки, почуття, потреби обговорювати проблеми, що їх

цікавлять. Важливо вчити дітей висловлювати власну думку про ту чи іншу подію, явище; аргументувати свою думку, позицію; коректно вислуховувати інші думки, зіставляти їх з власною позицією.

При цьому слід широко застосовувати роботу в парах або невеликих групах, що створюватиме умови для активізації мовленнєвої діяльності більшості учнів класу, засвоєнню школярами культури спілкування, навичок використання формул мовленнєвого етикету, уміння уважно й доброзичливо вислуховувати співрозмовника; погоджуватися з ним або виражати незгоду в тактовній формі, сказати приємне тощо.

Змістова лінія «Читаємо» передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Навчання читання передбачає засвоєння механізму плавного складового читання або читання цілими словами, нормативне озвучування прочитаного у відповідності з правилами літературної вимови, адекватне розуміння представленої інформації, виховання інтересу й любові до читання, до дитячої літератури, виховання засобами художнього слова громадянина України, формувати позитивні естетичні смаки, розвивати емоційні почуття школярів, формувати моральні якості молодшого школяра, стимулювати пізнавальні інтереси, інтелектуальні здібності, удосконалювати мовлення.

З цією метою необхідно сприяти закріпленню продуктивних способів читання (спочатку – плавно по складах, потім – плавно цілими словами). Подальша робота з читання передбачає розвиток у дітей таких умінь:

читати вголос плавно, правильно, усвідомлено, виразно;

в темпі, що відповідає швидкості звичайного усного мовлення, орієнтуючи своє читання на слухача;

читати мовчки незнайомий текст із швидкістю, яка дещо вища за швидкість читання вголос, розуміти прочитане;

самостійно працювати з книгою (навчальною, пізнавальною, художньою, довідковою).

Роботу з читання слід організувати так аби читання учнів регулярно використовувалось як вид мовленнєвої діяльності (специфічна форма спілкування з автором повідомлення), важливий для вирішення різноманітних навчально-пізнавальних завдань: малювання за текстом, виготовлення предмета за прочитаною інструкцією, читання для слухача з метою донести зміст незнайомого йому тексту тощо.

Робота з читання передбачає також удосконалення у школярів уміння працювати з книгою як джерелом інформації.

З цією метою необхідно систематично пропонувати школярам завдання на знаходження певної сторінки в книзі, не гортаючи всю підряд; користування

змістом; визначення на сторінці тексту із заданим змістом; диференціацію шрифтів (звичайний, жирний, курсив); розуміння призначення умовних позначок та ін.; а також на користування дитячою бібліотекою, самостійний вибір творів для читання.

Матеріалом для читання мають бути твори, що стимулюють інтерес до читання, сприяють вихованню громадянських почуттів й уявлень, навчають дітей бачити гармонію у природі, мистецтві, житті людей. Важливо продемонструвати молодшим школярам авторське, тематичне й жанрове розмаїття світу дитячої літератури, допомогти учням сформуванню особисті художні переваги, естетичний смак.

Коло читання складають тексти різних стилів (розмовного, художнього, науково-популярного), родів літератури (епічні, ліричні) й різних жанрів (загадки, прислів'я, приказки, казки, легенди, оповідання, вірші, байки тощо). Для читання молодшим школярам пропонуються твори усної народної творчості та твори майстрів художнього слова достатньо різноманітної тематики, у тому числі героїко-патріотичної: минуле й сучасне України та світу, звичаї і традиції народів, що проживають в Україні, відомості про найбільш відомих письменників-класиків і сучасників, які пишуть для дітей та про дітей, про повсякденне життя й дитячі клопоти, про навчання й відпочинок, пригоди, природу, рослинний і тваринний світ, про піклування дорослих і дітей про нього.

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» спрямована на формування у молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Навчання письма як виду мовленнєвої діяльності спрямовано на формування у школярів умінь будувати письмові висловлювання, використовувати писемне мовлення з комунікативною метою.

Репродуктивні види графічних завдань (списування, письмо по пам'яті, зорові й зорово-слухові диктанти), що використовуються в необхідній кількості й з поступовим нарощуванням правописних труднощів, будуть сприяти стабілізації техніки письма молодших школярів. Проте важливо не зловживати репродуктивними завданнями, оскільки вони не сприятимуть вирішенню комунікативних завдань. Для розвитку у дітей інтересу до продукування писемного мовлення доцільно впроваджувати творчі письмові роботи, наприклад, вільний диктант, переказ, твір, вільне письмо. При цьому слід організувати роботу так, аби у тих, хто виконує письмове завдання, обов'язково були читачі або співавтори.

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ російської мови з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил правопису, на формування в молодших школярів умінь послуговуватися російською мовою в усіх сферах життя, дотримуючись її літературних норм.

1. Текст, речення

Вивчення молодшими школярами елементів синтаксису необхідно для усвідомленої диференціації одиниць мовлення, розуміння логіки створення зв'язного висловлювання (діалогічного й монологічного текстів), адекватного ситуації спілкування інтонування речень.

В роботі над реченням передбачається робота над розумінням змісту, побудовою та використанням в мовленні речень, різних за метою висловлювання, а також окличних речень. В ході вивчення молодшими школярами елементів синтаксису доцільно сформувати вміння диференціювати й використовувати однорідні члени й звертання в реченні.

Програма націлює також на спостереження над простими і складними реченнями, на формування практичних умінь розрізняти ці речення в усній і письмовій формі.

Доцільним є з'ясування зв'язку слів у реченні, поширення його за допомогою запитань, а також утворення сполучень слів з прийменниками й без прийменників (у зіставленні з українською мовою), використання їх в реченні.

2. Звуки і букви. Склад. Наголос

Вивчення фонетико-графічного матеріалу в початковому курсі російської мови пояснюється необхідністю формування у школярів нормативних читання й письма, дотримання при говорінні норм літературної вимови, розпізнавання лексичного значення слів при зміні звука або наголосу.

Значна увага має приділятися розвитку слухо-артикуляційних навичок: ділити слова на склади, знаходити наголошений голосний, розрізняти на слух й відтворювати звуки російської мови, зіставляти звук і відповідну йому букву. Програма початкового навчання не планує застосування повного звуко-буквеного розбору, особливо в письмовій формі. Пріоритет належить усному частковому розбору, спрямованому передусім на удосконалення артикуляційних і правописних навичок (за зразком учителя).

Даний розділ передбачає ознайомлення учнів з поняттям сильної і слабкої позиції звука у слові, що є передумовою формування значної частини орфоепічних й орфографічних навичок.

3. Значення слова

Основне завдання роботи над словом – збагачення й активізація словникового запасу школярів, розвиток вміння заглиблюватися у значення слова, помічати його виразно-зображувальні можливості; розвивати увагу до незнайомих слів, потребу з'ясовувати їх значення, правильно використовувати в мовленні.

Спочатку учням пропонують завдання на спостереження за значенням слів (підготовчі словниково-логічні вправи в період навчання грамоти), потім школярі аналізують суттєві ознаки поняття; відповідність виділених слів даному контексту. Метою творчих завдань є закріплення умінь використовувати лексикологічні поняття у власному мовленні, виходячи із ситуації спілкування.

Передбачено роботу над тематичними групами слів, які називають предмети, явища, характерні для національної культури: традиційні народні ігри,

іграшки, забави, елементи народного костюму, предмети домашнього вжитку тощо.

Програма передбачає роботу над найбільш вживаними фразеологічними одиницями (без терміна).

Важливим аспектом навчання є формування й розвиток уміння користуватися різними словниками (шкільним тлумачним словником, словником синонімів, антонімів, перекладними словниками).

4. Будова слова

Робота над будовою слова здійснюється на пропедевтичному рівні і передбачає проведення підготовчих словотворчих спостережень й ознайомлення школярів із специфікою і роллю в мові кореня, префіксів, суфіксів, закінчень. Розбір слова за будовою необхідно поєднувати з елементами словотворчого аналізу, спостереженнями за роллю префіксів і суфіксів у творенні слів.

Така підготовка має слугувати кращому розумінню значення слова. Необхідно навчити учнів бачити різницю у значеннях споріднених слів з різними префіксами, суфіксами; бачити певну спільність значення неспоріднених слів з тим самим префіксом, з тим самим суфіксом.

Таким чином, робота над будовою слова має бути спрямована не стільки на самостійний розбір слова за будовою, скільки на збагачення й уточнення словникового запасу учнів, правильне використання слова в мовленні, вимову, написання його відповідно до літературних норм.

5. Правопис

Формування правописних умінь у молодших школярів передбачає уміння знайти у слові місце розбіжності вимови й написання, визначити спосіб розв'язання орфографічної задачі залежно від типу орфограми (перевіряється чи не перевіряється орфограма), зіставити написане зі зразком. Умовами для правописної роботи є розвинений фонематичний слух учнів, уміння чітко промовити слово за правилами вимови й написання, орфографічна пильність, достатньо сформовані каліграфічні навички, уміння правильно виділяти у слові морфеми для здійснення перевірки написання.

Навчання правопису сприяє словникова робота, спрямована на запам'ятання буквеної або морфемної будови слова, яке часто використовується з комунікативною метою, на основі орфографічної вимови чи різних видів аналітичного списування.

Крім того, школярі засвоюють й усвідомлено використовують прості правила-інструкції, які не потребують багатокрокового алгоритму вирішення орфографічної задачі, а також орфографічні правила, які регламентують перевірку найбільш поширених орфограм (позначення на письмі ненаголошених голосних, що перевіряються наголосом; позначення на письмі дзвінких і глухих приголосних; правила переносу слів; використання великої букви; окреме написання прийменників).

Змістові лінії реалізуються через такі інтегровані курси і навчальні предмети:

1 клас – інтегрований курс «Навчання грамоти»;

2 клас – навчальні предмети «Російська мова», «Читання» або інтегрований курс цих навчальних предметів;

3 клас – навчальні предмети «Російська мова», «Літературне читання»;

4 клас – навчальні предмети «Російська мова», «Літературне читання».

Особливості I циклу навчання

Стандарт початкової загальної середньої освіти передбачає поділ на два цикли, які враховують особливості фізичного, психічного і розумового розвитку дітей:

I цикл – 1-2 класи;

II цикл – 3-4 класи.

З метою дотримання принципів, на яких ґрунтується Нова українська школа, а саме: презумпція талановитості дитини, цінність дитинства, радість пізнання, розвиток особистості, здоров'я та безпека, - у першому циклі (1-2 класи) реалізація організаційної та змістової сторін процесу навчання грамоти відбувається на засадах доступності й перспективності, індивідуалізації й диференціації, оскільки передбачає врахування умінь, набутих дітьми у дошкільному віці, інтеграцію навчання елементарного читання й письма, розвиток або корекцію умінь виконувати звуковий аналіз слів, плавно по складах читати і писати, правильно сидіти за партою, тримати ручку чи олівець.

Навчання грамоти ділиться на три періоди: добукварний, букварний і післябукварний.

У добукварний період відбувається розвиток усного мовлення першокласників (уміння слухати-розуміти мовлення іншої людини, уміння говорити); формування елементарних аналітико-синтетичних умінь в роботі над текстом, реченням, словом, звуками мовлення; підготовка руки до письма. Тривалість добукварного періоду визначається вчителем з урахуванням підготовки учнів.

Протягом букварного періоду першокласники оволодівають початковими вміннями читати за навчальною книгою (букварем), писати в зошитах з друкованою основою та в зошитах з сіткою для першого класу, зіставляти звуковий і буквений склад слова, в аналітико-синтетичній діяльності моделювати й конструювати слова й речення. Крім того, продовжується робота з розвитку умінь слухати-розуміти усне мовлення, будувати власні висловлювання, брати участь у діалозі; з формування початкових уявлень про мову й умінь мовного аналізу.

Післябукварний період передбачає удосконалення уміння плавно по складах читати й писати, розвиток усного мовлення, уміння провадити елементарні аналітико-синтетичні операції з мовними одиницями різних рівнів. Тривалість післябукварного періоду корегується вчителем з урахуванням підготовки учнів конкретного класу.

Важливою складовою періоду навчання грамоти є розвиток у першокласників інтересу до книги, формування уміння самостійно працювати з нею. В 1-му класі робота з книгою передбачає гортання, розглядання книги, з'ясування того, стовпчиком (віршами) чи довгими рядками вона написана

(слово «проза» при цьому не використовується), один чи кілька творів у книзі, де (на якій сторінці) їх початок і кінець тощо. Школярі вчаться висловлювати передбачення (на основі ілюстрацій, заголовку, якого читає вчитель) про можливий зміст тексту, а після слухання робити висновок про правильність свого передбачення. З часом діти залучаються до читання назви книги, прізвища й імені автора, а на кінець року – до самостійного читання дитячої книги чи її фрагментів.

Для роботи з дитячою книгою в 1-му класі відводиться половина уроку один раз на тиждень. Крім того, на кожному уроці кілька хвилин відводиться тренувальній роботі з букварем чи іншою книгою: діти вчаться гортати його і знаходити вказану сторінку, віднаходити умовні знаки на сторінці, пояснювати правила ігрових завдань і т.п.

Заняття в цей період готують учнів до вивчення в 2-му класі окремих курсів (або інтегрованого курсу) – мови і читання.

Результати навчання

На кінець I циклу навчання

здобувач/здобувачка початкової освіти (учень/учениця):

- 1) взаємодіє з іншими усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- 2) аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її; сприймає художній текст як засіб збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду;
- 3) висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими письмово та в режимі онлайн, дотримується норм літературної мови;
- 4) досліджує індивідуальне мовлення – своє та інших, використовує це для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх.

№ п/п	I цикл (1-2 клас)	
	Загальні результати	Обов'язкові результати навчання здобувачів початкової освіти
до пункту 1		
1.1	Сприймає усну інформацію	Сприймає усну інформацію; перепитує, виявляючи увагу; доречно реагує
1.2	Перетворює усну інформацію	Відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети; на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно
1.3	Виокремлює інформацію	Виокремлює цікаву для себе інформацію; передає її іншим
1.4	Аналізує та інтерпретує усну інформацію	Розпізнає ключові слова і фрази в усному повідомленні, виділяє їх голосом у власному мовленні;

		пояснює, чому зацікавила інформація; з допомогою вчителя/ вчительки виявляє очевидні ідеї у простих текстах, медіатекстах
1.5	Оцінює усну інформацію	Висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту, медіатексту; намагається пояснити свої вподобання; звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації
1.6	Висловлює і захищає власні погляди	Висловлює власні погляди на предмет обговорення; намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле і цікаве для інших; правильно вимовляє і наголошує загальноживані слова у своєму висловленні
1.7	Використовує словесні й несловесні засоби під час представлення своїх думок	Розпізнає емоції своїх співрозмовників, використовує відомі словесні і несловесні засоби для передавання емоцій та настрою; розпізнає образні вислови і пояснює, що вони допомагають уявити; створює прості медіапродукти
1.8	Регулює власний емоційний стан	Розповідає про власні відчуття та емоції від прослуханого/ побаченого; ввічливо спілкується
до пункту 2		
2.1	Сприймає текст	Передбачає за обкладинкою, заголовком та ілюстраціями, про що йтиметься в дитячій книжці; читає вголос правильно, свідомо, цілими словами, нескладні за змістом і формою тексти; виявляє розуміння фактичного змісту прочитаного
2.2	Аналізує та інтерпретує текст	Пов'язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями; розрізняє головне і другорядне в тексті; визначає тему художнього твору, а також у простих медіатекстах
2.3	Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід	Розповідає про власні почуття та емоції від прочитаного тексту; відтворює емоції літературних персонажів під час інсценізації
2.4	Оцінює текст	Висловлює власні вподобання щодо змісту прочитаних творів, літературних персонажів, намагається пояснити, що подобається, а що – ні; висловлює думки з приводу простих медіатекстів

2.5	Обирає тексти для читання	Обирає книжку для читання; пояснює власний вибір
2.6	Перетворює інформацію	На основі тексту малює/добирає ілюстрації, фіксує інформацію графічно
2.7	Читає творчо	Експериментує з текстом (змінює кінцівку, місце подій, імпровізує з репліками під час театралізації тощо)
до пункту 3		
3.1	Створює письмові висловлення	Пише рукописними буквами, злито, розбірливо; створює невеликі та нескладні за змістом висловлення, записує їх; правильно записує слова, які пишуться так як вимовляються; створює прості медіапродукти з допомогою інших
3.2	Взаємодіє онлайн	Обмінюється короткими письмовими повідомленнями
3.3	Редагує письмові тексти	Перевіряє написане, виявляє і виправляє недоліки письма самостійно чи з допомогою вчителя/вчительки; обговорює створений текст і вдосконалює його з допомогою інших
до пункту 4		
4.1	Досліджує мовні явища	Спостерігає за мовними одиницями та явищами, відкриває деякі закономірності співвідношення звуків і букв, значення слів, їх граматичної форми та ролі в реченні; спостерігає за власним мовленням та мовленням інших удосконалює власне мовлення з допомогою інших
4.2	Використовує знання з мови у мовленнєвій творчості	Експериментує зі звуками, словами, фразами в мовних іграх; аналізує з допомогою вчителя/вчительки мовлення літературних персонажів

**Очікувані результати навчання
здобувачів початкової освіти та зміст I циклу навчання**

Результати навчання та пропонувані зміст з російської мови та читання для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням російською мовою	
Ожидаемые результаты учебно-познавательной деятельности учащихся	Содержание обучения
<i>1 класс</i>	
<i>Содержательная линия «Взаимодействуем устно»</i>	

Ученик / ученица:

сосредоточенно *слушает* высказывание учителя и *проявляет* интерес к высказанному;
различает на слух похожие, но не одинаковые по звучанию слова, сочетания слов, предложения, различные по цели высказывания; законченные предложения и группы слов;
понимает данный материал после 1-2 прослушиваний и *выполняет* такие задания:
соотносит рисунок и слово, предложение, текст;
изображает рисунок в соответствии с прослушанным;
выполняет краткую инструкцию, предложенную в аудиотексте (1-2 предложения),
дает краткий *ответ* на поставленный вопрос по содержанию прослушанного;
запоминает небольшие загадки, пословицы, скороговорки, стихотворения, воспринятые на слух, *различает* их;
запоминает начало и конец текста, последовательность развития событий в нем (что было сначала, что - затем);
регулирует дыхание, силу голоса, темп речи; *говорит* достаточно четко и правильно;
внимательно *слушает* собеседника и *проявляет интерес* к его словам;
не повышает без необходимости *голос* в диалоге, сюжетно-ролевой игре;
воспроизводит, участвует в разыгрывании по ролям диалогов из прослушанных сказок, рассказов;
строит диалог по образцу, по предложенному началу, с опорой на рисунок (после предварительной подготовки – обсуждения содержания, отбора слов, фраз, которые целесообразно использовать в диалогах);
формулирует вопросы и ответы на них по прослушанному тексту, рисунку, учебной ситуации в классе;
различает высказывания, громкость, темп которых соответствует / не соответствует предложенной ситуации;
декламирует наизусть стихотворения, загадки, скороговорки и т.п.;
пересказывает предложенный образец, *образует предложения* по опорным словам и *объединяет их* между собой;
строит высказывания на основе текста, образца учителя или ситуации из жизни

Восприятие устной информации.
Поведение слушателя, влияющее на понимание прослушанного.
Восприятие на слух, понимание при беглом темпе речи слов длиной 3–5 звуков, в том числе различающихся 1–2 звуками; словосочетаний, различающихся предлогом и др.
Анализ и интерпретация услышанного.
Понимание содержания воспринятых на слух предложений (до 7 слов), различных по цели высказывания и интонации.
Слушание-понимание несложных монологических и диалогических высказываний (80-100 слов), принадлежащих к разговорному и художественному стилям (загадка, пословица, скороговорка, сказка, стихотворение, рассказ).
Понимание фактического содержания текста (кто, что, где, когда, как). Картины, возникающие в воображении при слушании.
Оценивание устной информации.
Развитие слуховой памяти: запоминание групп слов (до 7 слов), 2-4 строчных стихотворений, загадок, скороговорок, начала и конца текста.
Громкость, сила голоса, темп речи.
Четкость дикции.
Правила поведения в диалоге.
Практическое владение диалогической формой речи, этикетными нормами культуры общения.
Воспроизведение прослушанных диалогов (реплик сюжетно-ролевых игр).
Построение диалогов с помощью вспомогательных материалов и самостоятельно (2-3 реплики).
Обобщенное содержание диалогов: вопрос – ответ, просьба – ответ и т.п.

Признаки качественного высказывания (содержательность,

	<p>соответствующие громкость, темп речи, четкость дикции). Декламирование наизусть. Пересказ образца высказывания (40-50 слов). Построение высказывания (2-3 предложения) с использованием вспомогательных материалов (алгоритм создания загадки, считалки, скороговорки, рассказа-миниатюры). Создание устных монологических высказываний.</p>
--	---

Содержательная линия «Читаем»	
<p>Ученик / ученица: <i>высказывается</i> о значении в жизни человека умения читать и стремится им овладеть; <i>узнает и распознает</i> буквы, обозначающие гласные и согласные звуки; <i>правильно называет</i> буквы (алфавитное название); <i>читает</i> прямые слоги типа «СГ», «СТ»; <i>читает</i> слоги и слова с буквами <i>я, ю, е, ё</i> в разных позициях – вначале слога и после букв, обозначающих согласные звуки; <i>читает</i> слова с <i>ь</i> и <i>ъ</i>, которые указывают на то, что следующие за ними буквы <i>е, ё, и, ю, я</i> обозначают два звука: [й] и соответствующий гласный; <i>читает</i> слова с сочетаниями <i>жи, ши, ча, ща, чу, шу</i>, правильно произнося в них твердые и мягкие согласные звуки; <i>читает</i> слова с буквой <i>г</i>, правильно произнося звук, который она обозначает; <i>правильно произносит</i> при чтении слова (которые состоят из 1-2 слогов), в которых гласные и согласные звуки находятся в слабой позиции: <i>хлеб, друг, стена, вода</i>; <i>читает</i> слова по слогам (отдельные слова несложной структуры – целыми словами); <i>читает</i> тексты из букваря целыми словами (отдельные слова сложной структуры – по слогам), <i>правильно интонирует</i> предложения, различные по цели высказывания и интонации – повествовательные, вопросительные, побудительные, восклицательные (без использования терминов) с ориентацией на соответствующие знаки препинания; <i>читает</i> тексты целыми словами правильно, осознанно, <i>понимает</i> их значение; <i>соблюдает</i> скорость чтения, соответствующую обычному темпу связной речи, <i>читает</i> выразительно;</p>	<p>Формирование и развитие навыка чтения. Роль чтения в жизни школьников и взрослых. Обозначение звуков буквами. Буквы, обозначающие гласные и согласные звуки. Основной прием чтения прямого слога с ориентацией на букву, обозначающую гласный звук; практическое осознание слогового принципа русской графики. Способы обозначения мягкости согласных звуков на письме буквами <i>я, ю, е, ё, и, ь</i> (практическое усвоение). Буквы <i>я, ю, е, ё</i> для обозначения двух звуков: [й] + соответствующий гласный (практически). Буквы <i>ь, ъ</i>, указывающие на то, что следующие за ними буквы <i>я, ю, е, ё, и</i> обозначают два звука: [й] и соответствующий гласный. Буквосочетания <i>жи, ши, ча, ща, чу, шу</i>. Чтение слов с этими сочетаниями букв. Чтение слов и слогов с буквой <i>г</i>; распознавание в русском и украинском языках звуков [г], [h]: <i>Галя, подруга, загадка</i>. Сопоставление произношения и написания (слова, в которых пишутся буквы <i>о, е</i>, а произносятся звуки [а], [и]: <i>вода, река</i>; слова, в</p>

практически различает, называет структурные элементы детской книги:
обложка, страница, иллюстрация;
находит, показывает на обложке и на страницах книги название (заглавие) произведения, фамилию автора, иллюстрации;
проявляет интерес к детским книгам, знакомым и незнакомым;
рассматривает детскую книгу (иллюстрации, название, фамилия писателя);
высказывает предположение (несколько слов), о чем может рассказывать эта книга;
знает фамилии детских писателей, произведения которых читал учитель и рассматривали учащиеся в течение года;
знает названия и авторов нескольких любимых детских книг;
объясняет, для чего нужна библиотека, читальный зал, для чего организуют книжные выставки, кто помогает выбрать книгу в библиотеке;
придерживается (под руководством учителя) правил сохранения книги, гигиены чтения-рассматривания, элементарных правил поведения в библиотеке;
устно описывает иллюстрацию к определенному эпизоду литературного произведения

которых пишутся буквы б, в, г, д, ж, з, а произносятся звуки: [п], [ф], [к], [т], [ш], [с]: дуб, друг).
Чтение слов с постепенным усложнением звукобуквенной структуры.
Чтение по слогам и чтение целыми словами; мгновенное узнавание наиболее используемых в букваре слов, состоящих из 2-4 букв (ты, где, да, дым, кто, она, мама, стол, брат), и кратких сочетаний слов (я был, я и ты и под.).
Чтение предложений, небольших текстов с изученными буквами.
Правильное интонирование предложений, в конце которых стоят разные знаки препинания.
Практическое усвоение знаков препинания: точка, вопросительный знак, восклицательный знак, запятая.
Совершенствование основных качеств навыка чтения – правильности, осознанности, беглости, а также выразительности.
Чтение текстов разных жанров, заучивание наизусть некоторых из них, направленных на усовершенствование навыка чтения и достижения понимания прочитанного, для подготовки учащихся к работе во 2-м классе.
Детская художественная и научно-художественная книга.
Практическое знакомство учащихся с содержанием понятий: писатель (автор), его фамилия, название (заглавие) книги (произведения), рисунок (иллюстрация), обложка, надписи на ней, переплет, страница.
Чтение-рассматривание (практически).
Библиотека, библиотекарь, читальный зал (практическое освоение).
Основные правила гигиены чтения-рассматривания и сохранения книги; правила поведения в библиотеке.

	Обучение элементам словесного иллюстрирования.
--	--

Содержательная линия «Взаимодействуем письменно»	
---	--

<p>Ученик / ученица: <i>различает</i> виды письма: печатное, рукописное, рисуночное; <i>понимает</i> их значение для общения людей на расстоянии и во времени; <i>подбирает и записывает</i> (с помощью учителя) название рисунка; осознанно <i>принимает правильную позу</i> перед началом письма; правильно <i>держит ручку</i> (карандаш) во время письма; <i>располагает тетрадь</i> на парте в соответствии с требованиями письма правой или левой рукой; <i>ориентируется</i> на странице и в графической сетке тетради; <i>называет и пишет</i> все рукописные маленькие и большие буквы алфавита правильной формы с одинаковым наклоном, высотой, шириной; <i>списывает</i> буквы, слоги, слова, предложения с рукописных и печатных материалов; <i>пишет</i> под диктовку буквы, слоги, слова, написание которых совпадает с произношением; предложения (3-4 слова); <i>составляет и записывает</i> (с помощью учителя и самостоятельно) предложения по рисункам, учебной ситуации; <i>придерживается правил</i> оформления письменных работ; <i>проверяет написанное</i>; <i>находит и исправляет</i> недостатки письма (графические, орфографические, пунктуационные) самостоятельно или с помощью учителя</p>	<p>Формирование и развитие навыка письма. Преимущества письма перед другими средствами передачи информации (жесты, условные знаки, звуковые сигналы и пр.). Значение умения писать в жизни школьников и взрослых. Поза ученика во время письма. Положение ручки (карандаша) в руке во время письма. Расположение тетради на парте во время письма. Ориентация на странице тетради и в графической сетке. Создание собственных письменных высказываний. Подбор и запись названий к рисункам. Составление и запись предложений по рисункам, учебной ситуации, о событиях из жизни класса, семьи и т.д. Создание собственных письменных высказываний. Проверка письменных работ.</p>
---	--

Содержательная линия «Исследуем медиа»	
---	--

<p>Ученик / ученица: <i>воспринимает</i> простые медиапродукты (фото, комиксы, детские журналы и под.); <i>участвует в обсуждении</i> содержания и формы медиапродуктов; <i>высказывает</i> свои мнение и чувства по поводу простых медиатекстов</p>	<p>Представление о медиа, медиаграмотность: назначение (цель) и целевая аудитория (кто будет это смотреть / слушать? Почему?), правдивая и неправдивая информация. Визуальные медиа (книга как источник информации, периодические печатные издания (журнал, газета), фотография как источник информации (пейзаж, портрет, сюжетное фото), рисунок</p>
--	--

	как источник информации). Комиксы. Аудиовизуальные медиа (мультфильмы, любимый герой, цвет, звук, музыка в мультфильмах, критерии отбора мультфильмов для просмотра; киноафиша (информационное назначение)).
--	---

Содержательная линия «Исследуем языковые явления»	
--	--

<p>Ученик / ученица: <i>определяет</i> количество предложений в тексте (2-4 предложения); <i>определяет</i> их границы по графическим ориентирам; <i>различает</i> устные и письменные высказывания; текст и несвязанные между собой предложения; завершённое и искусственно не завершённое предложение; <i>произносит</i> предложения, придерживаясь интонации конца предложения; <i>дополняет</i> предложение 1-2 словами из ряда предложенных; <i>составляет</i> предложение из данных слов, по началу, по рисунку и под.; <i>объясняет</i> схему предложения (по образцу, данному учителем); <i>соотносит слово и изображение</i> предмета, действия, признака; <i>задает вопрос</i> о значении слова; <i>использует слова</i>, близкие и противоположные по значению (практически);</p> <p><i>отличает звуки</i> речи от неречевых звуков; <i>знает</i>, что слова состоят из звуков, а звуки на письме обозначаются буквами; <i>объясняет соотношение</i> между звуками и буквами в слоге, слове; <i>объясняет изменение</i> значения слова от перестановки, вставки, пропуска, замены одного из звуков; <i>добавляет или сокращает</i> один из звуков в слове так, чтобы образовалось новое слово;</p>	<p>Содержание текста. Деление связного высказывания на предложения. Границы между предложениями (интонационная и графическая – большая буква в первом слове, знак препинания в конце). Предложения, в которых о чем-то (о ком-то) рассказывают, спрашивают, просят или предлагают. Интонация завершённого предложения. Деление предложения на слова.</p> <p>Значение слова. Слова-названия предметов, действий, признаков. Тематические группы слов. Вопрос к слову, соответствующий части речи, к которой оно относится. Сходство и различие слов русского и украинского языков (<i>школа, урок, парта; карандаш – олівець, лес - ліс</i>). Обогащение и активизация словаря. Усвоение наиболее употребительных слов близких и противоположных по значению (<i>девочка, малышка; ученик, школьник; чисто, аккуратно; внимательный, заботливый; большой – маленький, много – мало, длинный – короткий, быстро – медленно</i>). Звуки речи в сопоставлении с неречевыми звуками. Смыслоразличительная роль звуков. Последовательный ряд звуков слова. Выделение (вслед за учителем и самостоятельно) отдельных звуков слова (первый, следующий, идущий после такого-то звука, последний), правильное произнесение их.</p>
---	---

<p>правильно <i>воспроизводит</i> сначала за учителем, а потом самостоятельно последовательность звуков в слове (2-5 звуков); <i>определяет</i> первый, последний звуки в любом слове букварного текста; <i>соединяет</i> звуки (2-4) в слоги определенной структуры; <i>различает</i> гласные и согласные звуки по звучанию и способу произношения; правильно <i>определяет</i> звуки, которые различаются в русском и украинском языках; <i>делит</i> на слоги слово из 2-5 слогов; <i>определяет</i> ударение в двусложном и трёхсложном словах; <i>определяет</i> количество слогов в слове, произнесенном по слогам; <i>произносит</i> за учителем слово, четко называя ударный гласный; правильно <i>называет</i> буквы алфавита; <i>находит</i> среди двух представленных слов то, которому соответствует слоگو-звуковая схема с обозначением ударения (1-3 слога); <i>произносит</i> за учителем слово по правилам произношения; <i>переносит</i> слово со строки на строку, применяя (с помощью учителя) правила переноса; <i>придерживается правил</i> написания с большой буквы первого слова в предложении, имен людей, кличек животных</p>	<p>Образование слогов различной структуры (<i>но, нос, вну, внук</i>). Гласные и согласные звуки; твёрдые и мягкие, звонкие и глухие согласные. Основные органы речи (губы, зубы, язык); наблюдение за их работой во время произнесения разных звуков. Усвоение нормативного произношения мягких согласных [ч],[ш'ш'], твердых согласных [ц],[ж], [ш], взрывного [г], которые различаются в русском и украинском языках. Деление слова на слоги (слова произносятся по правилам произношения). Различение одно-, дву-, трёхсложных слов. Ударение в слове. Повторение за учителем слов так, чтобы было чётко слышно ударный слог (произносят по слогам; ударный гласный слегка растягивают, будто переспрашивают, удивляясь чему-то). Слова, которые различаются ударением в русском и украинском языках; слова, ударение в которых следует запомнить. Обозначение звуков буквами. Алфавитные названия букв. Неполное соответствие между произношением и написанием слова. Перенос слова. Большая буква в начале предложения, в именах людей, кличках животных.</p>
--	--

2 класс	
Ожидаемые результаты учебно-познавательной деятельности учащихся	Содержание обучения
Содержательная линия «Взаимодействуем устно»	

<p>Ученик / ученица: <i>внимательно слушает, проявляет интерес</i> к словам собеседника (мимикой, краткими репликами); <i>понимает</i> после 1-2 прослушиваний содержание предложений, текстов, выполняя такие задания: <i>соотносит</i> рисунок и предложение, текст;</p>	<p>Восприятие устной информации. Поведение слушающего, выражающее интерес к словам говорящего. Анализ и интерпретация услышанного.</p>
--	--

изображает рисунок по прослушанному предложению, тексту;
выполняет краткую инструкцию, данную в аудиотексте (2-3 предложения);
выбирает один из вариантов ответа на вопрос по тексту;
определяет общий тон прослушанного текста, темп, громкость речи, *соотносит* эти особенности речи с его содержанием;
различает на слух похожие, но не одинаковые слова, сочетания слов, предложения;
находит среди прослушанных (1-2 раза) слов, сочетаний слов, предложений, соответствующие указанным признакам;
группирует по указанному признаку звуки, слова, сочетания слов, предложения, воспринятые на слух;

регулирует дыхание, силу голоса, темп речи в диалоге и монологе;
строит свою реплику, ориентируясь на высказывание собеседника;
воспроизводит в лицах, *участвует* в разыгрывании диалогов из прослушанных сказок, рассказов (с опорой на вспомогательные материалы);
дополняет предложенный незаконченный диалог;
обсуждает с одноклассником прослушанный текст, рисунок, учебную ситуацию в классе и под., поочередно создавая вопросы и ответы на них;
оценивает содержательность диалога, правильность и целесообразность использования в диалоге речевых и нечевых средств;

декламирует *наизусть* стихотворение и прозаический текст;
пересказывает текст с опорой на сочетания слов, вопросы, рисунки;
проявляет своё мнение, делает краткие дополнения при пересказе, воспроизведении данного образца;
составляет 4-5 предложений по данным словам и самостоятельно, *объединяет* их в связное высказывание;
создает связное высказывание на основе общей работы по содержанию, языковым средствам, с опорой на вопросы, серии сюжетных рисунков, на основе наблюдений и собственного жизненного опыта, по данному началу и концу;
создает связное высказывание самостоятельно, формулируя собственное отношение к тексту или жизненной ситуации;
оценивает содержание и форму устных высказываний (с помощью учителя)

Слушание-понимание
 монологических и диалогических высказываний (100 - 160 слов), относящихся к разговорному, художественному (загадка, пословица, скороговорка, стихотворение, сказка, рассказ-миниатюра), научно-художественному стилям, в том числе лингвистического характера.
 Восприятие фактического содержания, общего тона высказывания.
 Сопереживание с действующими лицами.
 Создание в воображении образов, картин по содержанию прослушанного.
 Восприятие на слух, понимание при беглом темпе речи ряда слов длиной 4-7 звуков, в том числе различающихся 1-2 звуками; сочетаний слов, которые различаются предлогом и др.; предложений, различных по цели высказывания и интонации (длина предложения до 7 слов).

Практическое овладение диалогической формой речи, этикетными нормами культуры общения.
 Громкость, сила голоса, темп речи. Четкость дикции. Правила поведения в диалоге (слушать собеседника, выявлять интерес к его словам, давать высказаться собеседнику, не перебивая его, уважать другое мнение, уметь вежливо попросить и отказать в просьбе; не повышать голос, употреблять формулы вежливости, не злоупотреблять жестиком уличной).
 Воспроизведение прослушанных диалогов.
 Составление диалогов (3-4 реплики) с опорой на вспомогательные материалы и самостоятельно (на основе жизненного опыта, впечатлений о прослушанных произведениях, просмотренных фильмах и др.).

	<p>Обобщенное содержание диалогов: <i>сообщение – вопрос – ответ; вопрос – ответ – встречный вопрос – ответ; предложение – отказ – ответ</i> и т.п.</p> <p>Создание устных монологических высказываний. Основные требования к устному высказыванию: понятность, последовательность изложения, связи между предложениями; соответствие силы, громкости голоса, темпа речи возможностям слушателя, ситуации общения.</p> <p>Выразительное декламирование.</p> <p>Устный пересказ (подробный) текста-повествования с опорой на вспомогательные материалы (50 – 60 слов).</p> <p>Составление высказывания (4-5 предложений) с использованием вспомогательных материалов.</p>
--	--

Содержательная линия «Читаем»	
<p>Ученик / ученица: <i>читает вслух</i> правильно, осознано, плавно, целыми словами несложные по содержанию и форме тексты; <i>проявляет начальные умения</i> читать молча; <i>объясняет значение</i> большинства слов, использованных в прямом и переносном значениях; <i>находит</i> в тексте незнакомые слова, <i>выясняет их значение</i>, пользуясь сносками, толковым словарем, а также через контекст (с помощью учителя); <i>правильно интонирует</i> простые предложения разного вида; <i>пользуется простейшими приемами</i> регулирования темпа чтения, силы голоса, дыхания в зависимости от содержания текста (самостоятельно и по заданию учителя); <i>самостоятельно читает, практически различает</i> с опорой на знание жанровых особенностей тексты малых фольклорных форм, освоенных в течение года, а также литературных жанров (сказка, стихотворение, рассказ), <i>правильно их называет, определяет эмоциональное настроение</i>; <i>самостоятельно читает и различает</i> нехудожественные тексты по отсутствию в их содержании диалогов, ярких образных выражений, наличие научных понятий, фактов, исторических дат, передачи информации; <i>выделяет в структуре</i> художественного и нехудожественного текстов заглавие, иллюстрации,</p>	<p>Формирование и развитие навыков чтения. Расширение поля зрения.</p> <p>Чтение, понимание материалов, имеющих коммуникативное содержание.</p> <p>Интонационно правильное чтение предложений. Выразительное чтение текстов из упражнений учебника, в том числе текстов с диалогом, нахождение в них слов автора и персонажей (с помощью учителя).</p> <p>Перечитывание и выборочное чтение как средство последовательного анализа произведения.</p> <p>Восприятие и практическое различение текстов разных типов.</p>

схемы, таблицы, *использует их для прогнозирования* ориентировочного содержания текста и лучшего его понимания;

проявляет понимание фактического содержания текста и основной мысли (с помощью учителя) художественных и нехудожественных текстов;

объясняет, какие, где, когда происходили события;

определяет, правильно *называет персонажей* художественного произведения, *выделяет* среди них *главного*; *перечисляет* интересные факты, важные идеи в информационном тексте;

устанавливает связи между событиями, действующими лицами;

задает вопросы по фактическому содержанию прочитанного для уточнения своего понимания;

распознает, называет в тексте яркие, образные слова, выражения, *объясняет их роль* в произведении (с помощью учителя);

передает содержание (детально или выборочно) произведения или отдельных эпизодов с соблюдением логики изложения, а также учетом структурных элементов текста: зачина, основной части, концовки;

объясняет поступки персонажей произведения, *высказывает* в отношении к ним простейшие *оценочные суждения*; *обосновывает* свои выводы (с помощью учителя);

рассказывает о своих общих впечатлениях, чувствах от прочитанного (что именно понравилось / не понравилось, что было интересно / не интересно, что было неизвестным / известным), *подтверждает* свои мысли фактами из текста;

соединяет содержание прочитанного со своими знаниями, предыдущим читательским, а также собственным *жизненным эмоционально-чувственным опытом*;

передает собственное отношение к событиям, поступкам персонажей с помощью иллюстрирования, декламирования, ролевых игр, инсценирования произведения или отдельных его эпизодов (с использованием вербальных и невербальных средств художественной выразительности);

импровизирует с репликами, воспроизводя диалоги из сказок, стихотворений, рассказов;

участвует в коллективном *обсуждении прочитанного*:

с интересом и внимательно слушает собеседников, *толерантно относится* к их мнению, *объясняет* свое понимание дискуссионных вопросов;

знает и называет важнейшие информационные ресурсы: библиотека, Интернет, телевидение, детские газеты, журналы, книги, справочные издания;

Формирование отзыва на эмоционально-образное содержание текста.

Анализ и интерпретация содержания произведения.

Язык художественного произведения: диалоги, монологи, рассказчик, средства художественной выразительности в произведении (сравнения, метафоры, без использования терминов); слова и выражения, характеризующие персонаж, события; стихотворение (рифма, ритм, настроение в стихотворении, сила и тон голоса, темпоритм при чтении стихотворения, эмоциональное влияние и т.д.).

Формирование оценочного опыта по содержанию прочитанного.

находит в нехудожественных и учебных текстах ответы на вопросы, поставленные учителем;
совершает поиск необходимой информации в детских справочных изданиях;
находит в тексте и объясняет содержание графической информации (таблица, схема, эмодзи и т.д.);
анализирует полученную информацию, *обращается* к взрослым (когда есть сомнения) за подтверждением ее правдивости, достоверности;
применяет полученную информацию в учебной деятельности и практическом опыте;
преобразовывает вербальную информацию из сплошного текста в визуальную (рисунок, кадры к мультфильму, таблица и т.п.);
начинает знакомство с новой детской книгой с *рассматривания* ее структурных элементов: обложки, титульной страницы, иллюстраций, содержания (оглавления) произведений, правильно *их называет*;
предполагает ориентировочное содержание произведения, детской книги по указанным элементам;
различает детские книги *по типу издания*: книга-произведение, книга-сборник, энциклопедия, детский журнал, словарь;
подбирает для чтения детские книги соответствующей тематики: сказки о животных, приключения, фантастика и др.;
определяет цель своего чтения (для организации занимательного досуга, нахождения необходимой информации и др.), *выбирает, читает* соответствующие книги, *объясняет свой выбор*;
перечитывает книги, отдельные их эпизоды для лучшего понимания содержания и усовершенствования навыка чтения;
имеет представление о жанрах и темах детского чтения;
называет понравившиеся произведения, детские книги, *рассказывает*, какие эпизоды произвели наибольшее впечатление;
называет несколько фамилий авторов прочитанных произведений;

Работа с разными источниками и видами информации.
 Работа с детской книгой.
 Ориентировочное содержание литературного материала:
 детская литература в авторском жанрово-тематическом разнообразии;
 произведения устного народного творчества, детский фольклор;
 произведения **современных** писателей и писателей-классиков Украины и зарубежья на актуальные темы для детей;
 художественная **украинская** и зарубежная литература современных **детских** писателей: сказки, легенды, рассказы, стихотворения, комиксы;
 научно-познавательная литература для детей: книги, энциклопедии, справочники;
 детская периодика.
 Темы детского чтения: об **Украине**, семье, произведения героико-патриотической тематики, о живой и неживой природе, детях, дружбе, школьной жизни, приключениях, фантастика, истории изобретений, открытий, современные технологии и т.д.

Содержательная линия «Взаимодействуем письменно»

Ученик / ученица:

пишет правильно, разборчиво, аккуратно, с одинаковым наклоном букв;
 осознанно *соблюдает* гигиенические *правила* письма;
придерживается правил культуры оформления письменных работ: *располагает* самостоятельно

Формирование и развитие навыков письма.
 Построение и запись подписей к серии рисунков (названий рисунков).
 Письмо по памяти.

<p>заглавие в строке, <i>придерживается</i> поля, правого и левого края страницы, абзацев; <i>делает</i> аккуратные исправления; <i>располагает</i> слова и стихотворные строфы колонкой; <i>записывает</i> слова в таблицу; <i>обменивается</i> элементарными письменными сообщениями (записка, письмо, поздравительная открытка и др.); <i>выбирает</i> для написания сообщения соответствующее оформление (шрифт, размер, цвет и т.д.); <i>восстанавливает</i> деформированный текст из 3-4 предложений; <i>создает и записывает</i> краткое связное высказывание на хорошо известную или интересную тему; <i>проверяет</i> (с помощью учителя) грамотность собственного написания текста; <i>исправляет</i> орфографические и пунктуационные ошибки на изученные правила (самостоятельно и с помощью учителя); <i>усовершенствует</i> текст с часто повторяемыми словами путем замены их синонимами и местоимениями (без использования терминов)</p>	<p>Формулирование вопросов и ответов на эти вопросы. Построение предложений. Самостоятельные письменные высказывания на актуальные для учащихся темы (2-3 предложения). Составление записок, адресованных родителям, одноклассникам, учителю. Использование слов вежливости.</p> <p>Подбор заглавия к тексту. Учебное редактирование. Восстановление деформированных текстов. Обсуждение письменных работ (в парах, небольших группах и под.). Создание собственных письменных высказываний. Проверка и редактирование текстов.</p>
--	---

Содержательная линия «Исследуем медиа»

<p>Ученик / ученица: <i>воспринимает</i> простые медиапродукты; <i>обсуждает</i> содержание и форму простых медиатекстов, <i>рассказывает</i>, о чем они; <i>определяет</i>, кому и с какой целью предназначен медиатекст; <i>объясняет</i> содержание вербальной и невербальной информации в медиапродуктах; <i>высказывает</i> свое впечатление от содержания и формы медиапродукта; <i>создает</i> простые медиапродукты (открытка, смс-сообщение, фото, коллаж, комикс и под.) с помощью учителя или одноклассников</p>	<p>Расширение представлений о медиа, работа с медиапродукцией. Интернет (общее представление о виртуальном общении, этике виртуального общения, безопасности в Интернете). Компьютерные игры как средство обучения, развития и отдыха. Влияние на здоровье. Реклама (влияние рекламы на поведение человека, реклама в медиа, как обезопасить себя от нежелательного влияния рекламы). Содержание и форма медиатекстов (элементы формы и их значение для восприятия основных идей (цвет, музыка, анимация в мультфильмах), музыка в рекламе).</p>
--	---

Содержательная линия «Исследуем языковые явления»

<p>Ученик / ученица: <i>объясняет</i>, для чего человеку необходимо знать языки, владеть литературной речью; <i>различает</i> языковые и неязыковые средства общения; <i>различает</i> устную и письменную формы речи, <i>понимает их назначение</i>;</p>	<p>Представление о языке как средстве человеческого общения и речи как самом общении, в ходе которого используются средства языка; о видах речевой деятельности,</p>
--	--

пользуется в общении словами вежливости, словами-обращениями;
ведёт диалог на заданную тему, используя слова вежливости;
составляет и пишет записку, адресованную родителям или однокласснику (с учетом слов вежливости);

различает текст и не связанные между собой предложения;
выбирает одно из заглавий к тексту или его частей, *объясняет* свой выбор;
находит в тексте зачин, основную часть и заключение (концовку), *объясняет* их роль;
объясняет самостоятельно и с помощью учителя наличие абзацев в учебных текстах; *придерживается* абзацев при списывании текстов;
ставит вопросы к тексту;
находит в тексте слова *он, она, оно, они, этот*, а также повтор слова как средства связи предложений в тексте;
использует средства связи в собственной речи;
подбирает заглавие к тексту и к частям текста, указанным учителем;
исправляет текст, заменяя в нём неуместные повторы; добавляя отсутствующий зачин / заключение; убирая предложения, не соответствующие теме; выделяя абзацы в соответствии с тремя основными частями высказывания;

различает (на слух) отдельные предложения, *может определить* их количество в тексте, состоящем из 3-4 предложений после одного прослушивания;
находит в тексте предложения, различные по цели высказывания;
составляет и использует в речи предложения, содержащие сообщение, вопрос, просьбу или побуждение к действию; правильно *интонирует* их;
ставит в конце предложения соответствующие знаки препинания;
различает в устной и письменной речи обращения, правильно употребляет их;
читает алфавит, *знает* алфавитное название букв;
располагает 5-6 слов в алфавитном порядке (с учётом второй буквы);
делит слово на слоги и на части для переноса;
определяет ударение в слове (с помощью учителя и самостоятельно); правильно *произносит* слова, написание которых не соответствует произношению;
произносит (вслед за учителем и самостоятельно) цепочку звуков слова, состоящего из 2-7 звуков; группы согласных звуков, звонких / глухих, твёрдых

продукте этой деятельности (высказывание, текст).

Представление о многообразии языков, существующих в мире; об украинском языке как государственном; о языках народов, которые проживают в Украине.

Устная и письменная речь. Культура речи и общения. Слова-обращения (практически). Слова вежливости. Сила голоса и темп речи в процессе чтения, говорения, диалогического общения.

Понятие о тексте. Заглавие текста. Подбор заглавия в соответствии с содержанием текста.

Деление текста на части по содержанию. Структура текста: предложение-зачин, основная часть, предложение-заключение (концовка).

Понятие об абзаце. Деление текста на абзацы, которые отвечают трём основным частям высказывания (зачин, основная часть, концовка).

Связь предложений в тексте. Средства связи предложений в тексте: слово *он (она, оно, они)*, повтор слова. Объединение 3-4 предложений в связное высказывание.

Работа с деформированным текстом (перестановка отдельных предложений, изъятие предложения, не соответствующего теме и под.).

Коллективное составление плана высказывания с опорой на рисунки.

Определение границ предложений в тексте.

Содержательная и интонационная завершённость предложения.

Вопросы к словам предложения. Предложения, содержащие

сообщение (повествовательные), вопрос (вопросительные), просьбу, совет или приказ, побуждение к действию (побудительные).

Интонирование предложений.

Знаки препинания в конце предложения (точка, вопросительный и восклицательный

/мягких (без призвука гласного); а также те согласные звуки, в произношении которых учащиеся допускают отклонения от нормы;

различает на слух гласные и согласные звуки: твёрдые и мягкие, звонкие и глухие;

выделяет указанный звук слова (первый, последний, идущий после такого-то звука) вслед за учителем и самостоятельно;

заменяет, добавляет, убирает один из звуков слова так, чтобы получилось другое слово;

объясняет, какой звук обозначен той или иной буквой в слове;

выполняет звуковой и звуко-буквенный анализы слов, звуковое и слоговое моделирование, звуковое и слоговое конструирование, звукобуквенное комментирование;

соотносит слово и изображение предмета, действия, признака;

ставит вопросы к словам: *Кто? Что? Какой? Что делает? Сколько? Как? Где? Куда?* и др.;

делит ряд слов на тематические группы по значению (профессии людей, работающих в школе; виды транспорта; слова, обозначающие время, количество и др.);

подбирает слова с указанным значением; слова, относящиеся к отдельным тематическим группам (учебные вещи, родственники, домашние животные и др.);

выбирает из ряда слов то, которому соответствует данное учителем толкование значения слова;

объясняет значение слова (по образцу);

различает слова, разные, близкие или противоположные по значению;

распределяет слова в группы по значению и вопросам (по частям речи);

различает имена существительные, которые отвечают на вопрос *кто?* и вопрос *что?*; *изменяет* их по числам (*один – несколько, много*);

находит среди имен существительных слова, близкие или противоположные по значению; *умеет их использовать* в собственной речи;

определяет слова, которые отвечают на вопросы *какой? какая? какое? какие?*, вне предложения и в предложении, в тексте;

правильно ставит вопросы к именам прилагательным разного рода и числа;

находит среди имен прилагательных слова, близкие или противоположные по значению; *подбирает* такие слова с помощью учителя и самостоятельно;

знаки); прописная буква в первом слове предложения.

Предложения с обращением, выраженным одним словом.

Понимание содержания предложения. Определение разницы в содержании подобных предложений, которые отличаются одним (двумя) словами.

Алфавит. Алфавитный порядок слов.

Пользование алфавитом.

Слог. Деление слов на слоги и на части для переноса. Ударение. Роль ударения в различении значений слов и форм слова.

Пользование правилами переноса слов.

Исследование звуко-буквенного состава слов, правильное их произношение и написание.

Звуки речи. Уточнение знаний учащихся о звуках речи (гласные и согласные звуки), о различии звука и буквы, о роли их в слове.

Ударные и безударные гласные звуки в слове. Гласные звуки [а, о, у, ы, и, э] и обозначение их на письме.

Сопоставление произношения и написания слов с безударными гласными. Проверка обозначения на письме безударного гласного в двусложных словах путём изменения места ударения в форме этого слова (*нога – ноги, слова – слово*).

Согласные звуки. Произношение согласных звуков отдельно и в сочетании с другими звуками (учитываются реальные потребности конкретного класса).

Произношение и написание слов с чередующимися звонкими / глухими согласными: в конце слова (голубь – [голуп]); в середине слова перед другим согласным (сказка – [скасць]). Проверка обозначения на письме парных звонких / глухих

подбирает к известному предмету соответствующие признаки;
правильно *образует* словосочетание имени существительного с именем прилагательным;

определяет слова-названия действий (самостоятельно или с помощью учителя), *ставит* к ним *вопросы*;
находит и подбирает синонимы и антонимы со значением действия;

определяет в предложении, тексте служебные слова, *пишет* их *раздельно* с другими словами;

употребляет слова в нужной грамматической форме (практически, без терминов);

оценивает правильно / неправильно употреблённое слово;

совершенствует текст, *заменяя* неудачно использованные слова;

выделяет корень в однокоренных словах; *находит* в ряду слов однокоренные;

распределяет однокоренные слова по группам;

подбирает однокоренные слова с данным корнем;

исключает из группы однокоренных слов слова с омонимичными корнями;

составляет предложения с однокоренными словами с целью осознания значения корня

согласных путём изменения формы слова (*друг – другу, глаз - глаза*).

Исследование лексического значения слова. Использование лексического богатства языка в собственной речи.

Слова, называющие предметы, действия, признаки. Имена собственные.

Тематические группы слов.

Слова, одинаковые по произношению, но разные по значению (омонимы); слова, близкие по значению (синонимы); слова, противоположные по значению (антонимы) (без употребления терминов).

Наблюдение за словами, называющими предметы, признаки, действия, числа.

Исследование роли имен существительных в речи и использования их в собственных высказываниях.

Исследование выразительных возможностей имен прилагательных, использования их для выразительности речи.

Наблюдение за ролью глаголов в речи и использование их в собственных высказываниях.

Исследование значения в речи служебных слов и использование их для связи слов в предложении.

Исследование морфемного состава слова. Роль корня в слове.